

CONFLICT OF INTERESTS AS A FACTOR OF CORRUPTION: REGULATORY DEFINITION IN THE LEGISLATION OF UKRAINE

Sergiy M. Panteleyev,

Odessa State University of Internal Affairs, Ukraine

e-mail: corbazol@ukr.net

Abstract. The article explores the concept of "conflict of interest" as a factor of corruption. The definition of the concept of "conflict of interest" in international and national legislation is analyzed. It is stated that Ukraine has formed a model of conflict of interest settlement as a factor of corruption in the norms of anti-corruption legislation inherent in certain countries of the post-Soviet space, while in other foreign countries such settlement is carried out either in the civil service laws or in special laws directed at and consolidation of means and procedures for avoiding conflicts of interest. It is emphasized that the chosen model has a number of disadvantages, but allowed to get as close as possible to the criteria of defining the concept of "conflict of interests" defined in international law, which helps to prevent and avoid conflict of interests as a factor of corruption.

Keywords: corruption, conflict of interest, legislation, factors of corruption, conflict of interest, public interest, public servants.

Конфлікт інтересів як фактор корупції став розглядатися лише з кінця XX сторіччя, але, незважаючи на це, дослідженню цього питання присвячені роботи як українських науковців (Б. Авер'янова, Л. Білої-Тіунової, С. Дубенка, Т. Коломoeць, В. Колпакова, І. Лопушинського, В. Тимошука, Г. Ткач, О. Томкіної тощо), так і зарубіжних (А. Автономова, Н. Голованової, В. Гриба, О. Семикіна, В. Міхайлова, І. Бикєєвої, П. Кабанова, Ю. Тихомирова, О. Федорова тощо). О. Федоров, узагальнюючи наукові думки щодо цього питання, виділяє два підходи, які поділяє на групи. За визначенням автора, представники першої групи [1, с. 99; 2, с. 16-17; 3, с. 74], розглядають конфлікт інтересів у статичній, розуміючи його як конкретну ситуацію, при якій особиста зацікавленість службової особи впливає чи може вплинути на об'єктивне виконання ним своїх повноважень і призвести до заподіяння шкоди законним інтересам громадян, організацій, суспільства, держави. Представники другої групи [4, с. 201] підходять до конфлікту інтересів у динамічній, вказуючи, що в загальному плані – це купівля-продаж чи інші форми еквівалентного обміну державно-владних повноважень з метою отримання матеріальних чи інших соціально-економічних благ, і підкреслюють, що в усіх випадках конфлікту інтересів владні повноваження використовуються державними службовцями в особистих інтересах [5, с. 38].

Фундаментом для аналізу поняття конфлікту інтересів є міжнародне законодавство, в якому це поняття і виникло. Взагалі, застосування в українському законодавстві вищевказаного поняття обумовлено ратифікацією в 2006 році нашою країною Конвенції ООН проти корупції 2003 р., відповідно до якої український уряд взяв на себе зобов'язання з врегулювання та попередження конфліктів інтересів на публічній службі.

Метою статті є аналіз поняття конфлікту інтересів в міжнародному та національному законодавстві.

Норми Конвенції проти корупції 2003 р. переконують, що в ній поняття «конфлікт інтересів» не використовується, а застосовуються близькі за змістом поняття – «колізія інтересів», «суперечності між інтересами» тощо. Так, відповідно до п. 4 ст. 7 зазначеної Конвенції, кожна держава-учасник повинна намагатися, відповідно до основних принципів свого внутрішнього законодавства, створювати та укріплювати системи, що сприяють прозорості і запобіганню виникнення колізії інтересів (п. 4 ст. 7) [6].

Термін «колізія інтересів» використовується і в Міжнародному кодексі поведінки державних службових осіб, у главі II якого визначаються найбільш суттєві ситуації, що складають сутність поняття «колізія інтересів» (використання службовою особою свого офіційного становища для неналежного отримання особистих вигод або особистих чи фінансових вигод для своїх сімей, участь у будь-яких угодах, зайняття положень, використання функцій, наявність фінансових, комерційних або інших аналогічних інтересів, які є несумісними з їх посадою, функціями, обов'язками чи їх виконанням, невиконання обов'язку повідомляти про ділові, комерційні чи фінансові інтереси або про діяльність, що здійснюється з метою отримання фінансового прибутку, використання неналежним чином державних грошових коштів, власності, послуг чи інформації, отриманих при виконанні діяльності, не пов'язаної з виконанням офіційних функцій, зловживання своїм службовим становищем після уходу з офіційних посад) [7]. Як бачимо, ситуації, викладені у зазначеному нормативному акті як ситуації «колізії інтересів» відповідають ситуаціям конфлікту інтересів, визначеним в інших нормативних актах. Така ситуація не створює суттєвих суперечностей в праві,

оскільки поняття «колізія» відповідає в цілому поняттю конфлікт (згідно тлумачних словників, колізія (від лат. *collisio* – зіткнення) – це зіткнення протилежних поглядів, прагнень, інтересів) [8].

Поняття «конфлікт інтересів» зустрічається у Рекомендаціях № R (2000)10 (від 11.05.2000) Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам відносно кодексів поведінки для державних службовців, де ст. 8 визначено, що державний службовець повинен прагнути уникнути конфлікту між його приватними інтересами та обов'язками, що він виконує по службі, при цьому незалежно від того, є вони реальними, потенційними чи такими, що виглядають як реальні або потенційні (згідно зі ст. 13 цього нормативного акту особистими інтересами державного службовця є будь-які переваги (вигоди) для нього, його друзів або близьких осіб, для осіб чи організацій, з якими він чи вона мають або мали ділові чи політичні відносини, а також будь-яке фінансове або цивільне зобов'язання, яке несе вищевказаний державний службовець) [9]. Крім цього, поняття «конфлікт інтересів» використовується в Керівництві ОЕСР з вирішення конфлікту інтересів на державній службі, де під ним розуміється конфлікт між суспільно-правовими зобов'язаннями та приватними інтересами державної службової особи, за якого його приватні інтереси (що витікають зі становища службової особи як приватної особи) придатні неправомірно вплинути на виконання ним офіційних зобов'язань та функцій. Згідно з нормами зазначеного нормативного акту, при виконанні офіційних службових зобов'язань служіння публічним інтересам повинно бути пріоритетним по відношенню до особистих справ і не повинно залежати від релігійних, професійних, політичних, партійних, етичних, сімейних чи інших вподобань або смаків особи, що приймає рішення [10].

Особливу увагу необхідно приділити Настанові з питань врегулювання конфлікту інтересів на державній службі, яка підготовлена Радою Організації економічного співробітництва та розвитку у 2003 році, де зазначається, що чільне місце у збереженні довіри громадян до органів державної влади належить ефективному врегулюванню конфлікту інтересів, які, хоч і не є корупцією, але неадекватне врегулювання конфліктів між приватними інтересами та державними обов'язками публічних службовців можуть стати джерелом корупції [11].

Аналіз міжнародних нормативних актів, спрямованих на визначення поняття «конфлікт інтересів» переконує в наступному: поняття «конфлікт інтересів» та «колізія інтересів» використовуються в них як синоніми; норми зазначених актів розповсюджуються виключно на державних службовців; конфлікт інтересів передбачає наявність (реальну чи можливу) суперечностей між приватними (особистими) інтересами державного службовця та обов'язками, що він виконує по службі; до особистих інтересів відносяться майнові (отримання фінансового прибутку, грошових коштів, власності, послуг чи інформації) та особистісні (релігійні, професійні, політичні, партійні, етичні, сімейні чи інші вподобання або смаки) інтереси державного службовця або близьких йому осіб; конфлікт інтересів придатний неправомірно вплинути на виконання державним службовцем своїх офіційних зобов'язань та функцій; конфлікт інтересів не створює корупції, але може стати її джерелом; у національному законодавстві країни повинні бути нормативно визначені ситуації, що створюють конфлікт інтересів, визначені засоби та процедури їх уникнення.

Норми міжнародного законодавства, спрямовані на визначення та врегулювання конфлікту інтересів, суттєво вплинули на розвиток законодавства у різних країнах.

В ряді країн норми про конфлікт інтересів містяться в законах про державну службу, наприклад, в Законі про етику поведінки осіб, що займають державні посади Ірландії 1995 року [13], Законі про державну службу в Австралії 1999 року [12], Міністерському кодексі Великобританії [13] тощо.

Проте в інших країнах, як правило, розробляється та приймається спеціальний нормативний акт, в якому надається визначення та процедура врегулювання конфлікту інтересів. Так, в Канаді в законі «Про конфлікт інтересів» від 12.12.2006, конфлікт інтересів визначається як діяльність посадової особи, що займає державну посаду, яка представляє офіційні функції та обов'язки, які надають йому можливість просунення його особистих інтересів, приватних інтересів його родичів, друзів чи інших осіб [14]. Законом Франції від 11.10.2003 надано визначення конфлікту інтересів як будь-якого зіткнення публічних інтересів або публічних та приватних інтересів, що може підрвати незалежне, неупереджене і об'єктивне виконання будь-якої державної (адміністративної) функції [12]. В Законі про конфлікт інтересів Чехії 2006 року, конфлікт інтересів визначається як будь-яка дія чи бездіяльність державного службовця, яка може бути кваліфікована як використання службового становища з корисною метою або отримання необґрунтованих переваг для самих посадових осіб, їх близьких родичів або будь-яких третіх осіб [15, с. 243].

Після розпаду СРСР і утворення ряду незалежних держав, питання визначення та врегулювання конфлікту інтересів стало предметом врегулювання в національних законодавствах, при цьому деякі з них пішли шляхом прийняття окремого нормативного акту, в якому визначалися організаційні та правові основи управління конфліктом інтересів, спрямованого на уникнення суперечностей між приватними (особистими) інтересами державного службовця та обов'язками, що він виконує по службі, а деякі – шляхом визначення конфлікту інтересів в антикорупційних законах. Наприклад, у Республіці Молдова прийнятий окремий Закон «Про конфлікт інтересів» від 15.02.2008 № 16-XVI, в нормах якого закріплюється, що конфліктом інтересів є конфлікт між

виконанням зобов'язань, передбачених займаною посадою, та особистими інтересами посадових осіб в їх становищі як приватних осіб, який може вплинути неналежним чином на об'єктивне та неупереджене виконання покладених на них законом повноважень та зобов'язань, при цьому під особистим інтересом розуміється будь-який (матеріальний чи нематеріальний) інтерес службових осіб, що витікає з їх особистих потреб чи намірів, а також дій, які могли б бути законними в їх становищі як приватних осіб, із відношень їх з близькими чи юридичними особами незалежно від виду власності, з відносин або особистих зв'язків з політичними партіями, некомерційними організаціями, міжнародними організаціями [16]. У Законі Киргизької Республіки «Про конфлікт інтересів» від 12.12.2017 № 206(11), конфлікт інтересів визначається як конфлікт між суспільно-правовими зобов'язаннями та особистими (приватними) інтересами осіб, визначених у нормах цього Закону, при якому їх особисті (приватні) інтереси впливають чи можуть вплинути на виконання ними службових обов'язків, що призводить або може призвести до порушення прав та інтересів громадян, організацій та держави [17].

Натомість у Республіці Білорусь прийнято Закон від 10.06.1997 № 47-3 «Про боротьбу з корупцією», в якому надавалося визначення конфлікту інтересів як ситуації, за якої приватні інтереси державної службової особи, його дружини (чоловіка), близьких родичів впливають або можуть впливати на належне виконання державною службовою особою своїх службових (трудових) зобов'язань при прийнятті нею рішення або участі в прийнятті рішення або здійсненні інших дій по роботі [18]. Аналогічним шляхом пішла й Російська Федерація, де прийнятий Федеральний закон від 19.12.2008 № 273-ФЗ «Про протидію корупції», де конфлікт інтересів визначається як ситуація, за якої особиста зацікавленість (пряма чи непряма) особи, що займає посаду, зайняття якої передбачає обов'язок приймати заходи з запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, впливає чи може вплинути на належне, об'єктивне та неупереджене виконання нею службових повноважень [19].

В Україні, як зазначалося раніше, питання щодо врегулювання правових основ конфлікту інтересів набуло особливої актуальності після ратифікації Конвенції ООН проти корупції 2003 р. Законом України від 18.10.2006 № 251-V [20], хоча не можна говорити про повний вакуум щодо застосування такого поняття у національному законодавстві. Термін «конфлікт інтересів» вже використовувався у Положенні про організацію внутрішнього аудиту в комерційних банках України», затверджене постановою Національного банку України від 20.03.1998 № 114 [21] та у ст. 10 Закону України від 01.07.2001 № 2664-III «Про фінансові послуги та державне регулювання ринку фінансових послуг» [22], проте не в значенні фактору корупції, а у значенні юридичного конфлікту. Антикорупційне законодавство того часу (насамперед, Закон України від 05.10.1995 № 356/95-ВР «Про боротьбу з корупцією» [23]) поняттям «конфлікт інтересів» не оперувало. Вперше з нормативним визначенням конфлікту інтересів як фактором корупції стикаємося у Загальних правилах поведінки державного службовця, затверджених наказом Головного управління державної служби України від 23.10.2000 № 58, у п. 21 якого передбачалося, що конфлікт інтересів впливає із ситуації, коли державний службовець має приватний інтерес, тобто переваги для нього або його родини, близьких родичів, друзів чи осіб та організацій, з якими він має або мав спільні ділові чи політичні інтереси, що впливає або може впливати на неупереджене та об'єктивне виконання службових обов'язків [24].

29.04.2009 народними депутатами України І. Г. Кириленком, О. В. Ляшком, Р. М. Зваричем, Ю. Р. Мірошніченком, О. Б. Боднаром подано проект закону «Про конфлікт інтересів у діяльності публічних службовців» № 4420 [25], а С. В. Власенком, В. І. Ар'євим, Г. О. Омельченком, О. Г. Рябекою, М. В. Джигною, О. О. Буджеракон, І. Г. Калетніком, О. В. Новіковим – проект закону «Про правила професійної етики на публічній службі та запобігання конфлікту інтересів» № 4420-1 [26], в яких пропонувалося визначення поняття «конфлікту інтересів» та визначалися засоби його уникнення. Проте зазначені законопроекти 02.11.2010 [27] були направлені на повторне перше читання і більше до Верховної Ради не поверталися. Можливо, це було пов'язано з тим, що у квітні 2011 року прийнято Закон України від 07.04.2011 № 3206-VI «Про засади запобігання і протидії корупції», в якому надавалося визначення реального конфлікту інтересів [28], проте засобів врегулювання конфлікту інтересів не передбачалося, а лише згадувалося, що такі засоби повинні бути передбачені в інших нормативно-правових актах, які визначають повноваження органів державної влади та місцевого самоврядування. Прийняття Закону України від 17.05.2012 № 4722-VI «Про правила етичної поведінки» [29] ситуацію суттєво не змінило, оскільки у ст. 1 цього нормативного акту вказувалося, що поняття «конфлікт інтересів» у ньому вживалося у значенні, наданому у Законі України від 07.04.2011 № 3206-VI «Про засади запобігання і протидії корупції».

Вперше визначення конфлікту інтересів в антикорупційному законодавстві України було здійснено у Законі України від 14.05.2013 № 224-VII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реалізації державної антикорупційної політики», яким вносилися зміни до Закону України від 07.04.2011 № 3206-VI «Про засади запобігання і протидії корупції». Нормами цього нормативного акту було запроваджено поняття конфлікту інтересів як суперечностей між особистими, майновими, немайновими інтересами особи чи близьких їй осіб та її службовими повноваженнями, наявність якої може вплинути на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, а також на вчинення чи не вчинення дій під час

виконання наданих їх службових повноважень, та розроблено шляхи врегулювання конфлікту інтересів, до яких відносилися заходи щодо недопущення будь-якої можливості виникнення конфлікту інтересів та зобов'язання невідкладно повідомляти безпосереднього керівника про наявність конфлікту інтересів [30]. Аналізуючи зазначений закон, Н. Янюк вказує, що відсутність законодавчо визначених способів врегулювання конфлікту інтересів та механізму їх реалізації зводили нанівець всі спроби законодавця запровадити антикорупційні заходи, спрямовані на запобігання та уникнення конфлікту інтересів [31].

Суттєвим кроком у врегулюванні на національному рівні питань щодо визначення та уникнення конфлікту інтересів став Закон України від 14.10.20014 № 1700-VII «Про запобігання корупції» (надалі – Закон № 1700-VII), де було надано визначення «потенційного конфлікту інтересів» (як наявності у особи приватного інтересу у сфері, в якій вона виконує свої службові чи представницькі повноваження, що може вплинути на об'єктивність чи неупередженість прийняття нею рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень) та реального конфлікту інтересів (як суперечності між приватним інтересом особи та її службовими чи представницькими повноваженнями, що впливає на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень), при цьому, приватним інтересом визнається будь-який майновий чи немайновий інтерес особи, у тому числі зумовлений особистими, сімейними, дружніми чи іншими позаслужбовими стосунками з фізичними чи юридичними особами, у тому числі ті, що виникають у зв'язку з членством або діяльністю в громадських, політичних, релігійних чи інших організаціях [32].

Незважаючи на те, що загального визначення «конфлікту інтересів» законодавець не надає, можна виділити такі особливості цієї категорії, закріплені у національному антикорупційному законодавстві: норми законодавства розповсюджуються на осіб, наділених службовими чи представницькими повноваженнями; конфлікт інтересів передбачає як реальну, так і потенційну наявність суперечностей між приватними інтересами особи та обов'язками, які вона виконує в силу наділення її службовими чи представницькими повноваженнями; приватними інтересами визнаються майнові та немайнові (особистісні) інтереси осіб, наділених службовими чи представницькими повноваженнями; конфлікт інтересів придатний вплинути на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання службових чи представницьких повноважень.

Підсумовуючи зазначене, констатуємо, що в Україні сформувалася модель врегулювання конфлікту інтересів як фактору корупції в нормах антикорупційного законодавства, притаманна певним країнам пострадянського простору (Республіці Білорусь, Російській Федерації), в той час як в розвинених зарубіжних країнах таке врегулювання здійснюється або в законах про державну службу (Ірландія, Австралія, Великобританія тощо), або в спеціальних законах, спрямованих на визначення та закріплення засобів і процедури уникнення конфлікту інтересів (Канада, Франція, Чехія тощо). Обрана модель має ряд недоліків (зводить конфлікт інтересів виключно до фактору корупції, до суб'єктів, що можуть бути учасниками конфлікту інтересів відносить виключно осіб, наділених службовими чи представницькими повноваженнями), але водночас, обрання саме такої моделі дозволило українському законодавцю максимально наблизитися до критеріїв окреслення поняття «конфлікт інтересів», визначених у міжнародному законодавстві, що сприятиме запобіганню та уникненню конфлікту інтересів як фактору корупції в Україні.

References

1. Avtonomov A. S., Golovanova N. A., Grib V. V., Semykina O. I. (2017) *Juridicheskie i organizacionnye antikorrupcionnye mery: sravnitel'noe issledovanie*. [Legal and organizational anti-corruption measures: a comparative study]. Moskva, 2017. P. 99.
2. Mihajlov V. I. (2016) *Konflikt interesov: sodержanie, porjadok predotvrashhenija i uregulirovanija. Zhurnal zarubezhnogo zakonodatel'stva i sravnitel'nogo pravovedenija*. [Conflict of interest: content, order of prevention and settlement. Journal of foreign law and comparative law]. 2016. № 4. P. 16-17.
3. *Vse o korrupcii i protivodejstvii ej: terminologicheskij slovar: pod obshh. red. I. I. Bikeeva, P. A. Kabanova*. [All about corruption and counteraction to it: terminology dictionary: under Society. ed. II Bikeeva, PA Kabanova]. Kazan', 2014. P. 74.
4. Akopjan O. A. (2017) *Juridicheskij konflikt: monografija. Otv. red. Ju A. Tihomirov*. [Legal Conflict: A Monograph. Open ed. Yu. A. Tikhomirov. Moscow: INFRA-M.] Moskva: INFRA-M. 2017. – 312 p. URL: <https://znanium.com/catalog/product/937581>. Data zvernennja 20.03.2020.
5. Fedorov A. V. (2017) *Konflikt interesov kak juridicheskij konflikt. Zhurnal zarubezhnogo zakonodatel'stva i sravnitel'nogo pravovedenija*. [Conflict of interest as a legal conflict. Journal of foreign law and comparative law]. 2018, № 3. P. 38. URL: <file:///C:/Users/Lera/Downloads/konflikt-interesov-kak-yuridicheskij-konflikt.pdf>. Data zvernennja 20.03.2020.
6. *Konvencija Organizacii Obedinennyh Nacij protiv korrupcii (prinjata v g. N'ju-Jorke 31.10.2003 Rezoluciej 58/4 na 51-m plenarnom zasedanii 58-j sessii General'noj Assamblei OON)* [United Nations

Convention against Corruption (adopted in New York on 31.10.2003 by Resolution 58/4 at the 51st plenary session of the 58th session of the UN General Assembly)]. URL: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/corruption.shtml. Data zvernennja 20.03.2020.

7. *Mezhdunarodnyj kodeks povedenija gosudarstvennyh dolzhnostnyh lic (prinjat 12 dekabnja 1996 g. Rezoljuciej 51/59 na 82-m plenarnom zasedanii 51-j sessii General'noj Assamblei OON)*. [International Code of Conduct for Government Officials (adopted on 12 December 1996 by Resolution 51/59 at the 82nd plenary session of the 51st session of the UN General Assembly)]. URL: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/int_code_of_conduct.shtm. Data zvernennja 20.03.2020.

8. *Akademichnyi tlumachnyi slovnyk*. [Academic Interpretative Dictionary]. URL: <http://sum.in.ua/s/kolizija>. Data zvernennja 20.03.2020.

9. *Rekomendacii № R(2000)10 Komiteta Ministrov Soveta Evropy gosudarstvam-chlenam otnositel'no kodeksov povedenija dlja gosudarstvennyh sluzhashchih, prinjatoj na 106-j sessii Komiteta ministrov 11 maja 2000 g.* [Recommendation No. R (2000) 10 of the Committee of Ministers of the Council of Europe to Member States on codes of conduct for public servants, adopted at the 106th session of the Committee of Ministers on 11 May 2000] URL: <http://docs.cntd.ru/document/901802716>. Data zvernennja 20.03.2020.

10. *Rukovodstvo OJeSR po razresheniju konflikta interesov na gosudarstvennoj sluzhbe*. [OECD Guidelines for Conflict of Interest in the Civil Service]. URL: www.oecd.org/gov/ethics/2957345.pdf. Data zvernennja 20.03.2020.

11. Annex to the Recommendation of the council on OECD guidelines for managing Conflict of Interest in the public service. URL: <https://www.oecd.org/gov/ethics/29573060.pdf> (1–14). Data zvernennja 20.03.2020.

12. *Parlamentska sluzhba u krainakh YeS ta Avstralii: informatsiina dovidka, pidhotovlena Yevropeiskym informatsiino-doslidnytskym tsentrom na zapyt Komitetu Verkhovnoi Rady Ukrainy*. [Parliamentary Service in the EU and Australia: Information inquiry prepared by the European Information and Research Center at the request of the Verkhovna Rada Committee of Ukraine]. URL: <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29349.pdf>. Data zvernennja 20.03.2020.

13. *Systema derzhavnoho upravlinnia Spolucheno ho Korolivstva Velykobrytanii i Pivnichnoi Irlandii: dosvid dlja Ukrainy. Uklad. P. I. Krainik, za zah. red. Yu. V. Kovbasiuka, S. V. Zahorodniuka*. [United Kingdom Government System: Experience for Ukraine. Structure. P. I. Krainik, for the head. ed. Yu. V. Kovbasyuk, S. V. Zahorodniuk] Kyiv: NADU, 2011. 48 p. – P. 40. URL: http://academy.gov.ua/NMKD/library_nadu/Monografiy/6144c2df-5586-420c-ae1f-86e74fa3947b.pdf. Data zvernennja 20.03.2020.

14. Conflict of Interest Act (S.C. 2006, c. 9, p. 2). URL: <https://laws.justice.gc.ca/eng/>. Data zvernennja 20.03.2020.

15. Kasatkina N. M., Timoshenko I. G. (2015) *Kontrol' v sfere predotvrashhenija konflikta interesov (§ 3 gl. 4)*. V kn.: *Tendencii razvitiya kontrolja za dejatel'nost'ju publichnoj administracii v zarubezhnyh gosudarstvah*. Otv. red. V. I. Lafitskij, I. G. Timoshenko. [Control in the field of conflict of interest prevention (§ 3 ch. 4). In book: Trends of development of control over activity of public administration in foreign states. Open ed. V. I. Lafitsky and I. G. Tymoshenko]. Moskva, 2015. – P. 243.

16. *Pro konflikt interesiv: Zakon Respubliki Moldova vid 15.02.2008 N 16-KhVI*. [On Conflict of Interests: Law of the Republic of Moldova dated 15.02.2008 No. 16-XVI]. URL: http://base.spinform.ru/show_doc.fwx?rgn=23312. Data zvernennja 20.03.2020.

17. *Pro konflikt interesiv: Zakon Kyrghyzkoi Respubliki vid 12.12.2017 N 206(11)*. [On Conflict of Interest: Law of the Kyrgyz Republic of 12.12.2017 No. 206 (11)]. URL: <http://cbd.minjust.gov.kg/act/view/ru-ru/111716?cl=ru-ru>. Data zvernennja 20.03.2020.

18. *Pro zakhody borotby z orhanizovanoju zlochynnistju ta koruptsiieju: Zakon Respubliki Bilorus vid 10.06.1997 N 47-3*. *Mizhnarodni pravovi akty ta zakonodavstvo okremykh krain pro koruptsiu*. [On measures to combat organized crime and corruption: Law of the Republic of Belarus of June 10, 1997 No. 47-3. International legal acts and legislation of individual countries on corruption]. Kyiv: Shkoliar, 1999. – P. 366 – 374.

19. *O protivodejstvii korupcii: Federal'nyj zakon Rossijskoj Federacii ot 25.12.2008 N 273-FZ (red. ot 16.12.2019)*. [Anti-corruption: Federal Law of the Russian Federation of 25.12.2008 No. 273-FZ (Ed. Of 16.12.2019)]. URL: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_82959/5d02242ebd04c398d2acf7c53dbc79659b85e8f3/. Data zvernennja 20.03.2020.

20. *Pro ratyfikatsiiu Konventsii Orhanizatsii Obiednanykh Natsii proty koruptsii: Zakon Ukrainy vid 18.10.2006 N 251-V*. [On the ratification of the United Nations Convention against Corruption: Law of Ukraine, October 25, 2006, No. 251-V]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/251-16>. Data zvernennja 20.03.2020.

21. *Polozhennia pro orhanizatsiiu vnutrishnoho audytu v komertsiiynykh bankakh Ukrainy: postanova Natsionalnoho banku Ukrainy vid 20.03.1998 N 114*. [Regulation on the Organization of Internal Audit in Commercial Banks of Ukraine: Resolution No. 114 of the National Bank of Ukraine dated March 20, 1998]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0548500-98>. Data zvernennja 20.03.2020.

22. *Pro finansovi posluhy ta derzhavne rehulivannia rynku finansovykh posluh: Zakon Ukrainy vid 01.07.2001 N 2664-III*. [On Financial Services and State Regulation of the Financial Services Market: Law of Ukraine of 01.07.2001 No. 2664-III]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>. Data zvernennia 20.03.2020.

23. *Pro borotbu z koruptsiiei: Zakon Ukrainy vid 05.10.1995 N 356/95-VR*. [On Combating Corruption: Law of Ukraine of 05.10.1995 No. 356/95-BP]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/356/95-%D0%B2%D1%80>. Data zvernennia 06.09.2019.

24. *Zahalni pravyla povedinky derzhavnoho sluzhbovtstva: nakaz Holovnoho upravlinnia derzhavnoi sluzhby Ukrainy vid 23.10.2000 N 58*. [General Rules of Conduct for a Civil Servant: Order of the Main Department of the Civil Service of Ukraine No. 58 dated October 23, 2000]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0783-00>. Data zvernennia 20.03.2020.

25. *Pro konflikt interesiv u diialnosti publichnykh sluzhbovtstv: proekt Zakonu Ukrainy vid 29.04.2009 N 4420*. [On Conflict of Interests in the Activities of Public Servants: Draft Law No. 4420 of 29.04.2009]. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JF3ES00I>. Data zvernennia 20.03.2020.

26. *Pro pravyla profesiinoi etyky na publichnii sluzhbi ta zapobihannia konfliktu interesiv: proekt Zakonu Ukrainy vid 14.05.2009 N 4420-1*. [On the rules of professional ethics in the public service and prevention of conflict of interest: Draft Law of Ukraine of May 14, 2009 No. 4420-1]. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JF3G700A.html. Data zvernennia 20.03.2020.

27. *Pro napravlennia na povtorne pershe chytannia proektiv zakoniv Ukrainy pro konflikt interesiv u diialnosti publichnykh sluzhbovtstv i pro pravyla profesiinoi etyky na publichnii sluzhbi ta zapobihannia konfliktu interesiv: postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy vid 02.11.2010 N 2659-VI*. [On referral for re-first reading of draft laws of Ukraine on conflict of interest in the activities of public servants and on the rules of professional ethics in public service and prevention of conflict of interests: resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine No. 2659-VI of 02.11.2010]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2659-17>. Data zvernennia 20.03.2020.

28. *Pro zasady zapobihannia i protydii koruptsii : Zakon Ukrainy vid 07.04.2011 N 3206-VI*. [On the Principles of Preventing and Combating Corruption: Law of Ukraine of April 7, 2011 No. 3206-VI]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3206-17>. Data zvernennia 20.03.2020.

29. *Pro pravyla etychnoi povedinky: Zakonu Ukrainy vid 17.05.2012 N 4722-VI*. [On the rules of ethical behavior: Law of Ukraine of May 17, 2012 No. 4722-VI]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4722-17>. Data zvernennia 20.03.2020.

30. *Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo realizatsii derzhavnoi antykoruptsiinoi polityky: Zakon Ukrainy vid 14.05.2013 N 224-VII*. [On Amendments to Some Legislative Acts of Ukraine on Implementation of the State Anti-Corruption Policy: Law of Ukraine of May 22, 2013 No. 224-VII]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/224-18>. Data zvernennia 20.03.2020.

31. Yaniuk N. (2018) *Poniattia «konflikt interesiv» u mizhnarodnykh pravovykh aktakh ta administratyvnomu zakonodavstvi Ukrainy*. Visnyk Lvivskoho universytetu. Serii yurydychna. [The concept of "conflict of interest" in international legal acts and administrative legislation of Ukraine. Bulletin of the University of Lviv. The series is legal]. 2018. Vypusk 66. P. 147–154.

32. *Pro zapobihannia koruptsii: Zakon Ukrainy vid 14.10.2014 N 1700-VII*. [On the Prevention of Corruption: Law of Ukraine of 17.10.2014 No. 1700-VII]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>. Data zvernennia 20.03.2020.

Конфликт интересов как фактор коррупции: нормативное определение в законодательстве Украины

Пантелеев Сергей Николаевич, e-mail: corbazol@ukr.net

Одесский государственный университет внутренних дел, г. Одесса, Украина

Аннотация: В статье исследовано понятие «конфликта интересов» как фактора коррупции. Проанализировано определение понятия «конфликта интересов» в международном и национальном законодательстве. Констатируется, что в Украине сформировалась модель урегулирования конфликта интересов как фактора коррупции в нормах антикоррупционного законодательства, присущая определенным странам постсоветского пространства, в то время как в других странах такое урегулирование осуществляется либо в законах о государственной службе, или в специальных законах, направленных на определение и закрепление средств и процедуры во избежание конфликта интересов. Акцентируется, что выбранная модель имеет ряд недостатков, но позволила максимально приблизиться к критериям определения понятия «конфликта интересов», определенных в международном законодательстве, способствует предотвращению конфликта интересов как фактора коррупции.

Ключевые слова: коррупция, конфликт интересов, законодательство, факторы коррупции, коллизия интересов, публичные интересы, государственные служащие.